

B O N S A I vereniging Midden Nederland

opgericht in 1977 en aangesloten bij
de Nederlandse Bonsai Vereniging

Voorzitter: Bob van Ruitenbeek
06 - 184 712 27
bonsai_moyogi@hotmail.com

Penningmeester: Casper den Ouden
030 - 244 07 71,
casper.den.ouden@gmail.com

Secretaris: Ruud van Woudenberg
06 - 235 845 02,
secretarisbvmn@gmail.com

Algemene zaken: Nol van der Linden
0294 - 45 01 73, nol@parenthese.nl

Algemene zaken: Marian Willemse
06 - 467 350 42,
gj_m.willemse@casema.nl

Algemene zaken en bibliotheek:
Edith den Ouden
030 - 244 07 71, e.den.ouden@live.nl

Iban: NL64 INGB 0006 5603 36
t.n.v. Bonsai Vereniging
Midden Nederland

www.bonsaimiddennederland.nl

Lidmaatschap

U kunt lid worden van onze vereniging
op elk gewenst moment.
De kosten bedragen €47,50 per jaar.
Informatie over het lidmaatschap is
verkrijgbaar op de bijeenkomsten,
of bij de secretaris.

nieuwsbrief maart 2021

**bijeenkomst
maart afgelast!**

Tokonoma van de maand

Helaas ook in dit nummer nog
geen foto's van de tokonoma's
tijdens onze bijeenkomsten.

Misschien dat we na toekomstige
versoepelingen in de corona-
maatregelen weer de bijeenkom-
sten voorzichtig kunnen opstar-
ten zodat onze tokonoma's weer

gevuld worden met bomen van
onze leden.

Tot die tijd moeten we het doen
met foto's van het internet.

Deze tokonoma's en vele andere
kun je bewonderen op de website
van Tree House Bonsai:
www.treehousebonsai.com

Van de voorzitter

Beste leden, vóór u al weer de derde nieuwsbrief van het jaar. Een goed gevulde brief met wederom mooie artikelen van onze leden.

In deze tijd waar fysieke bijeenkomsten helaas nog steeds niet mogelijk zijn blijft het leuk om te zien waar een ieder mee bezig is. Vooral het marcotteren en de mooie resultaten die met deze techniek te bewerkstelligen zijn kunnen u niet ontgaan. Een goede techniek binnen bonsai voor groot en klein.

Daarnaast zijn de tafeltjes van Hans en de ontwikkeling van een fraaie inheemse esdoorn van Nico zeker het bekijken waard.

Tijdens de laatste bijeenkomst afgelopen jaar is er in de ledenvergadering gemeld dat ik na twaalf jaar ga stoppen met het voorzitterschap en we zodoende naar een nieuw bestuurslid op zoek zijn. Mocht u meer voor de vereniging willen betekenen en direct betrokken willen zijn bij de organisatie van de bijeenkomsten en andere zaken binnen de vereniging dan is dit misschien iets voor u. Schroom dan zeker niet om contact op te nemen met mij of een van de andere bestuursleden.

Bob van Ruitenbeek

Contributie

De contributie voor het jaar 2021 bedraagt weer € 47,50. Heeft u nog niet betaald? Maak het bedrag dan s.v.p. snel over op ons gironummer NL64 INGB 0006 5603 36 t.n.v. Bonsai Vereniging Midden Nederland.

Belangrijke data

maandag dinsdag woensdag

In afwachting van de ontwikkelingen rond het covid virus blijft de agenda helaas nog even leeg.

Bonsai Plaza

www.bonsaiplaza.com
Tijdens het bestellen vult u de speciaal voor onze vereniging bestaande kortingscode **BVMN2021** in. U krijgt dan 10% korting in de internetwinkel!

Bonsai tafels horen er ook bij

foto's van Hans Veltman

Om toch nog met mijn hobby door te blijven gaan en omdat er aan de bomen nog niet veel te doen is, ben ik begonnen -althans proberen- wat bonsai tafeltjes te maken. Ik gebruik verschillende soorten hout, zoals eiken, noten, teak en nog wat soorten. Zoals jullie misschien wel kunnen zien, lukt het aardig. Op de eerst volgende bijeenkomst, neem ik er een paar mee. Ze zijn evt. ook te koop. Ik hoop dat we elkaar gauw weer zullen zien.

Gr. Hans Veltman

Marcot van *Carpinus turczaninowii* var. *coreana* (Koreaanse haagbeuk) 2008-2021

Door Harry van Herck

Marcotteren: doet ie 't of doet ie 't niet?

Gedurende de afgelopen 20+ jaren heb ik geprobeerd me met hulp van diverse mensen bonsai technieken eigen te maken. Ook de lesmethoden 'met vallen en opstaan' en 'door schade en schande ...' kwamen daarbij regelmatig aan bod, en nog steeds. (Gelukkig valt de 'schande' in de bonsaiwereld reuze mee. 😊) Mijn eerste cursus volgde ik bij Hoka-En in Harmelen (Pierre de Koning en Ernst Mollet). Ongeveer in de zelfde tijd startte Johan van Frankenhuyzen in Tricht workshops met Bruno Wijman. Aangezien Tricht op een steenworp afstand van mijn woonplaats ligt was ik al snel een vaste deelnemer. Johan is vervolgens van start gegaan met 'Bonsaigroep de Betuwe' waar intussen Bart Verstappen regelmatig workshops geeft. Ook in onze vereniging volgde ik de nodige cursussen bij Bruno. En verder ben ik al ongeveer 10 jaar regelmatig in 'de bonsaihut' te vinden, waar Ron Ravenhorst zijn cursisten enthousiast met raad en daad begeleidt. Door de Covid-19 situatie zijn verenigingsbijeenkomsten en cursussen helaas 'even' niet mogelijk. Nu de tijd voor het marcotteren er aan komt leek het de redactie leuk een artikelje over marcotteren te plaatsen. De 1e versie van dit artikel is enkele jaren geleden gemaakt door Ron Ravenhorst, waarbij ik zorgde voor de boom, uitvoering & foto's (<http://www.bonsaihut.nl>). Dit artikelje is hiervan een bewerking, aangevuld met recente foto's voor deze nieuwsbrief.

Herkomst 2008 Lodder najaar sale

December 2008. Een yamadori met potentie, én met een lastige wortelvoet ...

2009 - 2014

Verbeteren van de gezondheid en vervolgens van de takzetting van de boom. Takken die verkeerd staan of teveel zijn werden gecorrigeerd of verwijderd.

Een grote zaagwond in de top werd schoongemaakt en afgedicht (2011) met 2-componenten pasta om dicht te kunnen groeien.

November 2011. Wond gedicht

De boom werd verpot (2012), de stomp aan de wortelvoet grotendeels verwijderd en de boom verder uitgebouwd.

Door de progressie van de rest van de boom werd het probleem met de wortelvoet steeds storender. De lelijke stomp was weliswaar verwijderd, maar in de omgeving trok de levenslijn zich steeds verder terug.

Hoe dát op te lossen ???

December 2014

Tijdens een boombespreking van de vereniging vroeg Maarten van der Hoeven hoe de leden dachten dat de boom verder verbeterd zou kunnen worden. Meerdere ideeën werden geopperd: niets aan doen (want het hoort bij de boom), rotting versnellen waardoor natuurlijke holten zouden ontstaan, boven het afstervende deel nieuwe wortels enten aan de levende bast. Maarten suggereerde de boom te marcotteren om de problematische wortelvoet te verwijderen

Na er een winter over te hebben gehekauwd besloot ik in het voorjaar van 2015 het risico te nemen de boom te marcotteren en daarbij de hulp van Ron Ravenhorst (Bonsaihut) in te roepen. Want risico's waren er duidelijk: een oude boom met een dikke stam waarvan een behoer-

lijk deel van de wortelvoet was afgestorven en dus geen sapstromen meer had.

De uiteindelijk beoogde boom zou weliswaar een wat minder dikke voet hebben, maar omdat door de marcot de hoogte van de boom gereduceerd zou worden zou er een krachtige en goede chuhin over kunnen blijven.

Voorkant

Detail voorkant

Achterkant

December 2014: Takopbouw vordert, de uitbreiding van het dode deel van de wortelvoet helaas ook

Detail achterkant

Marcot van *Carpinus turczaninowii* var. *coreana*

April 2015

De marcot werd vroeg in het voorjaar gezet, nadat de boom was uitgelopen en het blad enigszins afgehard. De onderste krijtlijn markeert de bovenkant van het afstervende deel van de wortelvoet.

Om de uiteindelijke boom een zo breed mogelijke basis en optimale takzetting te geven, werd de marcot wat schuin op de stam gemaakt.

glad gesneden met een scherp mes en vervolgens met stekpoe-der ingesmeerd.

Tenslotte hebben we rondom de stam als 'pot' een wortelnetje aangebracht en gevuld met een mengsel van akadama en fijn gemaakte sphagnum om de stam wortel te laten schieten vanuit de bovenste aansnijding van de stam.

Bast en cambium zijn verwijderd tussen de krijtstrepen

Augustus 2016

De boom oogde gezond, het blad groen en fris, prima groei (zie foto).

Aan de buitenkant van het wortelnet waren de groeipunten van de nieuwe wortels te zien, ze groeiden door het wortelnet heen. De marcot deed het voor- spoedig.

Ondanks dat er veel wortels zichtbaar waren en de 'pot' vermoedelijk was volgegroeid met wortels wachtten we toch met het scheiden van de marcot van de onder- stam. Het groeiseizoen was nog in volle gang en het was moeilijk in te schatten of de boom, vol in het loof, wel kon overleven op de wortels van de marcot. We besloten de onderstam en marcot pas te scheiden als de boom in rust was, het blad was gevallen en de boom dus alle voedingsstoffen voor het volgende jaar uit het blad had opgeslagen in zijn stam.

Schors en cambium zal tussen de onderste en bovenste krijtlijnen worden verwijderd

Na het verwijderen van de bast werd met een scherp mes tot op het kernhout geschraapt om het cambium te verwijderen.

Om wortelgroei te bevorderen werd de bovenste rand (waar de nieuwe wortels moeten groeien)

Een netje is geplaatst en gevuld met akadama & sphagnum

Groeipunten van wortels zichtbaar

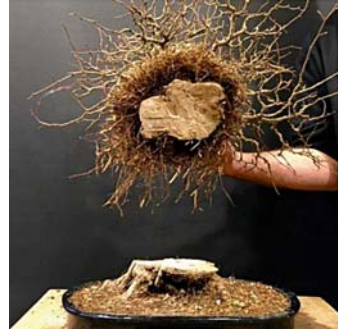
December 2016

De bladeren waren eindelijk van de boom gevallen. Erg laat dit jaar, vanwege de mooie nazomer en de zachte temperaturen was het een erg lang groeizeizoen. Gunstig voor de marcot, want deze kon hierdoor lang doorgaan met wortels aanmaken en voeding opslaan in zijn stam. Het netje werd verwijderd. Zoals verwacht was het grondmengsel helemaal doorworteld met een vaste kluit als gevolg.

De kluit was zo dicht dat hij vlak boven het grondoppervlak van de schaal uitgekamd moest worden om de wortels van de marcot te kunnen scheiden van het grondmengsel en de onderstam. Het was een flinke stam met een diameter van ongeveer 20 cm. Met de hand afzagen bleek al snel ondoenlijk, maar met een reciprozaag was de klus snel geklaard.

Nadat de marcot was gescheiden van de onderstam is hij opgepot in een diepe schaal. Dit om de wortels volgend seizoen de ruimte te geven om flink uit te groeien en aan te sterken.

Het volgend seizoen krijgt de boom rust, ruimte en -in verband met de forse hoeveelheid sphagnum in het grondmengsel- matig mest om meer wortels aan te maken en de bestaande wortels te verdikken. Pas over 1 of 2 jaar zullen de wortels worden uitgekamd en zal er een selectie worden gemaakt van de wortels en (onderste) takken. Hopelijk heeft de boom dan rondom stevige oppervlakte wortels gemaakt. Maar eerst moest de boom veilig de winter door. Om water- en/of vorstschade te voorkomen werd de boom in een koude kas vorstvrij gehouden en werden langdurige 'natte voeten' voorkomen.

Marcot van *Carpinus turczaninowii* var. *coreana*

Mei 2018

De boom bleek goed te zijn uitgelopen op de nieuwe wortels.

Voorkant

Achterkant

December 2018

Licht gesnoeid en bedraad.

Voorlopige keuze voorkant en stand.

De takken die in de toekomst overbodig zullen zijn gemerkt met een groen draadje.

Voorkant

Achterkant

Maart 2019: verpotting

Belangrijkste doelen:

- het marcot-grondmengsel (akadama & sphagnum) verwijderen
- en vervangen door een goed drainerend en luchtig grondmengsel
- de wirwar van wortels uitkammen om een radiale groei-richting (mooie wortelvoet) te bevorderen.

De nieuwe wortels bleken goed gegroeid.

Onderkant

Op een aantal plaatsen op de wortelvoet liet de schors los. Hopelijk ten gevolge van de nieuwe groei. De loszittende schors werd voorzichtig verwijderd om de laag er onder te bekijken. Die leek intact en levend.

Loszittende schors verwijderd.

Vooraf in deze tijd waarin we elkaar nog maar zo weinig zien willen we graag meer van deze verhalen publiceren. Dus bij deze onze oproep: Kijk eens in je archief of jij met een leuk verhaal zou kunnen bijdragen aan onze nieuwsbrief. Duik in je archief en stuur het op naar:

nol@parentese.nl

Voorlopige voorkant van de boom geselecteerd.

De in de toekomst overbodige (onderste) takken werden gemerkt met 'n groen touwtje. Verwijderen komt pas in beeld als de boom na de verpotting goed groeit.

Boom bij verpotten iets gedraaid en gekanteld.

Grondmengsel: 1/4 gezeefd oud grondmengsel, 1/4 akadama, 1/4 damolin, 1/4 vijversubstraat (BasBonsai)

Voorkant

Achterkant

2019

Juli: De verpotting had de boom de nodige energie en daarmee groeikracht gekost. De boom liep laat en slecht uit, had twee kleinere takken laten vallen en liet nauwelijks nieuwe groei zien.

Gelukkig verbeterde het wat na de zomer: er waren weer nieuwe knoppen en uitlopers.

December: enkele lange uitlopers wat ingekort en de gok genomen om de voor de uiteindelijke vorm overvloedige onderste takken te verwijderen.

Onderste takken verwijderd.

Juli 2020

De boom na snoei van enkele te lange uitlopers.

Aan de voorzijde lijkt de schors zich te herstellen

Voorkant

Achterkant

Marcot van *Carpinus turczaninowii* var. *coreana*

Januari 2021

De ontwikkeling van de boom sinds juli 2020: redelijk wat groei in de top, de onderste takken blijven achter.

De groeikracht van de boom blijkt nog niet volledig hersteld, hij groeit traag maar (gelukkig) gestaag.

Het komend jaar zal de boom steviger worden bemest om -na het voorzichtige herstel- de groei verder te activeren.

'Fingers crossed' dat de hele wortelvoet rondom overleeft en de schors zich volledig herstelt ...

Foto's vier zijden 'met de klok mee'

Harry van Herck

Marcot(ten) van een *Ulmus parvifolia*

Door Nol van der Linden

In maart 2008 toen ik net lid was geworden van Midden Nederland volgde ik een workshop penjing van de heer Chye Tan. Van het landschapje met *Ulmus* dat ik maakte bleef niet veel over. Maar één boompje overleefde het. Maar in 2011 werd het mij duidelijk dat dit boompje nooit een showstuk zou worden; een lelijke wortelvoet, totaal geen verjonging in de stam en een rare verdikking bovenin ①. Tijd om de marcotteertechniek eens te proberen. In de zomer van 2013 sneed ik met aanwijzingen van Bruno de stam in net onder de kroon en en verwijderde daar de bast met een strook van 2 cm. De bovenste snede werd met wortelpoeder behandeld en met een vijvermandje maakte ik een 'potje' waar een mengsel van akadama en mos inkwam ③. De bedoeling was een klompstijl te maken. Het loof liet ik volop groeien om zoveel mogelijk wortels te krijgen. En terwijl de wortels groeiden verbeterde de vertakking zich ook.

In het voorjaar van 2014 waren er zoveel wortels te zien dat ik de marcot durfde af te zagen en op te potten. En in april 2015 stond hij in mijn mame opstelling op onze show ⑤.

- ① januari 2011
- ② mei 2013
- ③ november 2013
- ④ december 2014
- ⑤ april 2015 verenigingsshow

Marcot(ten) van een *Ulmus parvifolia*

Sindsdien is de boom alleen maar mooier geworden en kon ik hem vaak in een show opstelling gebruiken. Bijvoorbeeld bij de door onze vereniging in 2018 georganiseerde NBS in een mooi geel ovaaltje **8**. Of bij de najaars-show van Lodder in een mooi beschilderd potje van Tosui **9**. Een *Ulmus* laat zich makkelijk ontwikkelen. Dankzij het kleine blad en de korte internodiën is het een soort die uiterst geschikt is voor shohin en mame.

Wanneer de marcot gescheiden is blijft er natuurlijk nog een onderstam over. En die begon in de

zomer van 2014 alweer flink uit te lopen **11**. Een leuke bonus, maar de wortelvoet was nog steeds slecht natuurlijk. Dus in juni 2015 nogmaals gemaccotteerd vlak

boven de nebari. Ditmaal duurde het veel langer voor zich voldoende wortels hadden ontwikkeld en pas in februari 2018 kon ik de marcot scheiden. En dan, na een paar jaar mesten, bedraden, snoeien, nijpen en verpotten heb je er een leuk boompje bij! **18**

- 6** maart 2017
- 7** april 2017
- 8** september 2018 NBS
- 9** november 2018 show Lodder
- 10** november 2020

Foto's van Nol van der Linden

- 11 juni 2014
- 12 april 2015
- 13 juni 2015
- 14 augustus 2015
- 15 februari 2018, de 2e marcot
- 16 juli 2018 in een potje van Seifu
- 17 november 2020
- 18 november 2020 in een potje van Takao Koyo

Acer Campestre Spaanse aak

Door Nico Grasmaijer

Het geslacht **Acers** heeft een groot aantal interessante variëteiten. Met name de kleuren in de verschillende seizoenen boeien. De soort *Palmatum* met zijn handvormig blad trekt mij heel erg. Maar in dit stukje schrijf ik over de *Acer Campestre* welke wel tot het esdoorn geslacht hoort, maar een heel ander soort is. In oktober 2020 viel mij een *Acer Campestre* op van Marijke. Ik heb het boompje van haar overgenomen. Bij de start van het schrijven van dit stukje, heb ik haar gevraagd om haar naam te mogen gebruiken in tekst en bij foto's. Zij geeft aan dat ze alleen haar voornaam gebruikt wil zien.

Dank dus aan Marijke voor het gebruik van haar naam.

In 2016 is de Veldesdoorn als marcot aangekocht door Marijke ①. De esdoorn heeft een shari die zij door middel van frezen heeft aangebracht ②. Bij aanschaf heb ik haar gevraagd naar o.a. ouderdom, eventuele bladsnoei, voedingsgewoonte(n) en laatste verpotting. Bovenstaande vragen noteer ik in de database 'Bonsai Album', een mooi middel, om zo een beeld te hebben van het verleden, heden en toekomst. De ouderdom is niet duidelijk van de Veldesdoorn. Marijke geeft aan dat alleen de grote bladeren zijn verwijderd, maar dat er geen echte bladsnoei is geweest! Het advies van haar is om vóór de winter van 20/21 nog NPK 0-10-10 te geven en dit is opgevolgd. Ook schreef zij dat het boompje in 2019 voor het laatst was verpot en dat een verpotting in 2021 nodig is.

Wortelvoet

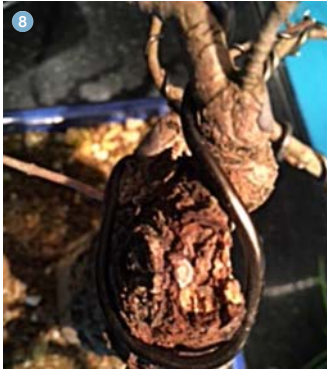
Bij de verpotting in februari 2021 wordt duidelijk hoe de wortelvoet er uit ziet ③. En dit was voor mij een mooie verrassing! De Acer is teruggezet in de oude pot tot 2022 (19 x 15 x 5,5 cm) Dit in verband met de ontwikkeling van de boom. Het oude substraat bestond uit akadama, kanuma en split. Ik heb er voor gekozen om de boom in 50% akadama, 30% potgrond en 20 % split te zetten.

Stam

Toen ik de Veldesdoorn binnen kreeg ④ was deze 20 cm hoog, de stamdikte is 7 cm, en de breedte van de boom 30 cm en gaat op termijn uitgroeien naar een mooie shohin. Ik heb de boom meerdere malen bekeken. De stam oogt in de huidige stand recht maar de schors heeft een mooie robuuste uitstraling. De door Marijke gemaakte shari is diep en maakt voor mij de boom meer sabamiki. Mijn idee is dat bij de verpotting hij hellend in een trainingsschaal gezet gaat worden. Maar dan wel zo dat niet direct in de sabamiki gekeken wordt en ook een deel van de robuustheid van de stam zichtbaar is. Op deze manier wordt de beleving van een oude holle boom met mystieke, oude uitstraling in strijd met de elementen die getrotseerd moeten worden. Zo wordt het geheel interessanter om naar te kijken en is er meer balans ⑤. Bij de verpotting wordt duidelijk dat de sabamiki schoongemaakt moet worden door middel van schuurwerk en frezen. Ik heb de

Acer Campestre Spaanse aak

Voortak

In het groeiproces van de boom moet een voortak worden ontwikkeld.

Top

Om de takken alvast meer in de juiste vorm te plaatsen zijn de takken en top in de herfst bedraad, juist omdat er geen blad meer aanzat. Bij het voorzichtig corrigeren brak helaas de oud top af. Bij het nakijken van de afgebroken top bleek dat meer dan 2/3

indruk dat het dode hout doorloopt tot in de voet van de boom. Het lijnenspel van schors en saba-miki moeten meer overeen gaan komen om de tapsheid te versterken en het prettiger is om naar te kijken.

Karaktertak

De eerste twee takken staan, door de huidige stand in de pot, bijna gelijk tegen over elkaar **6**. Dit geeft voor mij een te statische indruk. Door de acer naar rechts te laten hellen wordt dit visueel gecorrigeerd. De rechter tak moet hierbij als karaktertak getraind worden.

Tegenwichttak

De linker tak gaat de tegenwicht tak worden in de boom **6**. In deze tak zit een secundaire tak welke stijf omhoog loopt, deze dient verwijderd **7**. De tegenwichttak word teruggesnoeid tot op 2 of 3 knoppen. Vanaf dat moment wordt aan het verfijnen van de takverdeling gewerkt.

Achtertak

Op de derde tak of achtertak zit een jonge gezonde uitloper welke als top getraind gaat worden.

van de top dood is en dus makkelijk af kon breken **8**. Hier is ook de jonge loot zichtbaar, welke uitgewerkt gaat worden als top. De aangebrachte shari had zelfs tot in de top kunnen doorlopen. Na de verpotting is de acer eerder beschreven in de trainingspot geplaatst **9**. Het komende jaar gaat de acer goed gevoed worden met Matsu Abrakas en Matu Bio-Green. En in de zomer ga ik de saba-miki reinigen en impregneren.

Nico Grasmajier